



# Google en oeroude duiven

TEKST: DANIELA STOCKMAN

**Hoe de publieke opinie in China wordt gestuurd**

De 'oeroude duif' is een nieuw woordspelletje in de Chinese cyberspace. Sinds het Amerikaanse internetbedrijf Google Chinese gebruikers naar een ongekuiste website in Hongkong omleidt, zijn de zoekopdrachten naar dit mystieke wezen met honderd procent gestegen. China Nu bericht over de opmerkelijke keuze van internetbedrijf Google om China te verlaten.

‘Oeroude duif’, in het Mandarijn *guge*, klinkt net als de Chinese bedrijfsnaam van Google, maar wordt met andere Chinese karakters geschreven. Als een internetgebruiker ‘oeroude duif’ als zoekterm intikt, zal dit ondanks de politieke censuur geen problemen opleveren. Om ondanks de censuur toch openlijk over bepaalde onderwerpen te discussiëren, verzinnen Chinese internetgebruikers nieuwe woordspelletjes en maken ze grapjes over de censoren. Volgens online-beschrijvingen is de *guge*-duif in China uitgestorven en naar het zuiden geëmigreerd. Online-discussies over dieren zullen door Chinese webmasters niet gauw worden gecensureerd, omdat dit de absurditeit van de censuur zou blootleggen.

Zoals meer autoritaire regimes kent China een geavanceerd webcensuurstelsel. De overheid werkt samen met internetbedrijven om ongewenste uitingen te verwijderen en te voorkomen. Naast wetgeving waar digitale media zich aan moeten houden, worden gevoelige zoekopdrachten over politiek, maar ook pornografie en gokspelletjes door de overheid geblokkeerd, zodat Chinezen geen nieuwssites of weblogs over deze onderwerpen kunnen bezoeken. Bij de meest succesvolle en populaire Chinese zoekmachine Baidu leveren zoektermen voor de Tian’anmen-demonstraties in 1989 geen resultaten op. Wie ‘democratie’ of ‘mensenrechten’ intikt, ziet wel websites en nieuwsberichten, maar slechts met politiek correcte verklaringen. De overheid blokkeert ook hele websites. De Chinese bevolking heeft bijvoorbeeld geen toegang tot Facebook, Twitter en Youtube. Als je probeert naar deze websites te surfen levert dat een pagina op met een technische foutmelding.

### **Gecontroleerde informatieomgeving**

Het Chinese bureau voor internetzaken, onder leiding van Liu Zhengrong, geeft providers de opdracht Chinese wetgeving te implementeren. Internetbedrijven moeten bijvoorbeeld domeinnamen tegenhouden en zoektermen technisch censureren. Gedetailleerde instructies van het

**Verrassend voor buitenlandse waarnemers is dat de meeste mensen in China de sturing van de publieke opinie door de regering accepteren**

bureau voor internetzaken worden meerdere keren per jaar vernieuwd, vaak in samenwerking met het Chinese propagandadepartement voor de gedrukte pers en omroepen. Over het algemeen verbiedt deze regels nieuws of online-discussies over gevoelige thema’s, maar dit betekent niet dat ook alle informatie verdwijnt. Veelal probeert de overheid een gecontroleerde informatieomgeving te scheppen. Daarom spreekt de Chinese regering ook van de sturing van publieke opinie en nooit van controle van informatie.

Verrassend voor buitenlandse waarnemers is dat de meeste mensen in China de sturing van de publieke opinie door de regering accepteren. Propaganda, *xuanchuan* in het Mandarijn, is een neutraal woord en heeft geen negatieve bijklank. Journalisten uit Peking en Chongqing vinden het vervelend dat de media niet mogen berichten over veel nieuwsfeiten, maar accepteren dat de regering de bevolking via de media probeert op te voeden. Tijdens onderzoek hiernaar zeggen gewone mensen uit Peking in discussiegroepen zelfs dat ze politieke reclame leuk vinden, omdat de regering daardoor meer informatie zou uitzenden via de televisie over thema’s zoals corruptie of milieubescherming. Veel Chinezen vinden dat hun land nog een ontwikkelingsland is en burgers nog niet genoeg ‘geciviliseerd’ zijn, en niet de innerlijke kwaliteiten (*suzhi*) hebben om met open informatie om te gaan. Niet alleen onder de regering maar ook onder de bevolking leeft de angst dat China tot chaos vervalt, zoals tijdens de burgeroorlog in de jaren voor de oprichting van de Chinese Volksrepubliek in 1949. Via media en onderwijs heeft de Chinese Communistische Partij de

bevolking ervan overtuigd dat chaos het enige alternatief is dat rest wanneer men niet trouw is aan het huidige politieke systeem. Om dat te voorkomen keuren veel burgers de propaganda goed, ook al zouden ze liever ongecensureerd nieuws lezen. Chinese krantenlezers hebben een duidelijke voorkeur voor commerciële kranten die soms instructies van het propagandaministerie negeren. Maar de roep om ongefilterde informatie gaat nooit zover dat het de bevolking tot een opstand tegen de Chinese partij aanzet.

### Great firewall

Om zich van de medewerking van webmasters, journalisten, redacteuren en de bevolking te verzekeren, neemt de regering steeds meer haar toevlucht tot technische en economische mechanismen om toegang tot informatie te controleren. In China zijn er niet een maar twee internet-netwerken: het internationale internet en het Chinese netwerk. Het laatste is een gigantisch ethernet in China dat apart bestaat van het normale internet. Via servers, ook genaamd de Great Chinese firewall, wordt informatie van het internationale internet gefilterd. Volgens onderzoek van de Universiteit van Californië, Davis en de Universiteit van New Mexico worden zoektermen in China voor 72 procent geblokkeerd. Wie een computer in China koopt, krijgt er software bij die al gecensureerd is. De Green dam-software filtert en blokkeert informatie van het internet. Natuurlijk zijn er mogelijkheden om de censuur te omzeilen, maar daarvoor zijn technische vaardigheden nodig. Voor de meeste mensen is het te moeilijk deze vaardigheden te leren. Ook is het veel goedkoper het Chinese internet te gebruiken. Toegang tot het internationale net is altijd duurder, soms twee keer zo duur als het gebruik van het Chinese netwerk. Taal is een andere hindernis. Zelfs in Peking, waar de gemiddelde inwoner nu bijna drie jaar Engels leert via school of cursussen, surft minder dan één procent naar Engelstalige websites. Volgens de Beijing Area Studies en enquêtes

onder een willekeurig geselecteerde doelgroep surfen slechts drie van 617 mensen in 2005 naar websites buiten de Chinese firewall: twee mensen hadden een voorkeur voor Engelstalige websites en één persoon voor websites in Hongkong, Macao en Taiwan. Op grond van technische en economische barrières en taalbarrières geven de meeste mensen in China dus de voorkeur aan websites van het Chinese netwerk. Vanwege de omvang van de Chinese populatie surfen bij elkaar toch nog heel wat mensen, in absolute getallen, op het internationale net. In procenten zijn deze internetters echter ver in de minderheid. Dus komt de snelle groei van internetgebruikers in China (28,9 procent tussen 2009 en 2010) volgens het Chinese Internet Network Information Center vooral het Chinese netwerk ten goede.

### Omleiding via Hongkong

Om van de snel groeiende markt te profiteren hebben ook buitenlandse bedrijven in China geïnvesteerd. Een voorwaarde om een licentie te krijgen is – net als in andere landen – dat de buitenlandse bedrijven het binnenlandse recht en de wetgeving respecteren, ook als dat censuur inhoudt. Toen Google in 2006 zijn zoekmachine ‘google.cn’ begon te censureren, werd de firma door mensenrechtenorganisaties zwaar bekritiseerd. Maar Google is niet de enige. Microsoft blokkeert informatie op zijn blogservice en Yahoo heeft kennelijk informatie doorgegeven die tot de gevangenisstraf van de Chinese journalist Shi Tao heeft geleid. De mogelijkheden die buitenlandse internetbedrijven in China hebben, zijn hen echter nogal tegengevallen. De regering heet de geavanceerde techniek uit het buitenland welkom, maar Chinese bedrijven zetten vervolgens een analoge ‘Chinese versie’ op. De Chinese versie van Wikipedia heet bijvoorbeeld ‘Baidu baike’ en de Chinese versie van Facebook heet ‘Xiaonei’. Deze Chinese ‘kopieën’ zijn meestal veel succesvoller dan de buitenlandse oorspronkelijke internetbedrijven. Yahoo heeft zijn bedrijf aan de Chinese Alibaba-groep verkocht, en Ebay en

Amazon zijn in China nooit populair geworden. Ook Google heeft slechts een derde aandeel van de internetzoekmarkt in het Chinese netwerk verkregen, terwijl de lokale rivaal Baidu tweederde van de markt beheert. Daar komt nog bij dat de buitenlandse internetbedrijven door zich te onderwerpen aan het informatiebeleid van de Chinese regering internationaal reputatieverlies leden. Vaak stuiten zij door deze 'concessies' op kritiek van mensenrechtenorganisaties en buitenlandse pers.

Recent heeft Google een eerste stap gezet om de Chinese censuur te omzeilen. Sinds 23 maart 2010 worden internetgebruikers die google.cn gebruiken naar google.com.hk omgeleid.

Vanwege het 'one country, two systems'-beleid van de Chinese regering worden websites in Hongkong minder gecensureerd dan websites in het Chinese netwerk. Daarmee verlaat Google China niet; alleen de zoekmachine is verhuisd.

Volgens Google-medeoprichter Sergey Brin was de aanleiding voor dit besluit het verzoek van Chinese hackers om Gmail-accounts van mensenrechtenactivisten te hacken, hoewel er geen bewijs is dat de Chinese regering hierbij betrokken is. Natuurlijk kan de Chinese overheid de zoekmachine in Hongkong altijd blokkeren.

Om die reden heeft Google ook een website opgesteld die blokkeringen van de nieuwe website opmerkt. Omdat de Chinese overheid zich in toenemende mate druk maakt over een positief imago in Europa en de Verenigde Staten is het echter onwaarschijnlijk dat google.com.hk voor Chinezen geblokkeerd zal worden. Vanwege de vraag van de Chinese bevolking naar ongefilterde informatie zal de stap van Google om naar Hongkong te verhuizen waarschijnlijk alleen maar meer gebruikers aantrekken.

### **'Vijftig-cent-partijleden'**

Terwijl de buitenlandse pers en mensenrechtenorganisaties Google feliciteren, heeft het bedrijf in China nog geen persconferentie gegeven of andere stappen genomen om reclame te maken voor ongefilterde informatie. Dat men vermijdt om het besluit te politiseren lijkt wel in over-

eenstemming met het gevoerde beleid door de Chinese overheid. Volgens de *China Digital Times*, een online portaal over controle van het internet in China (verbonden aan de Universiteit van Berkeley, Californië), heeft het Bureau voor Internetazaken instructies gegeven om artikelen te publiceren van media die de mening van de centrale regering weergeven. Discussies en Google zijn niet toegestaan en informatie die de partij of andere staatsorganen bekritiseert, zal worden verwijderd. De regering stelt dat Google om zakelijke redenen naar Hongkong is vertrokken en ziet erop toe dat dit besluit niet door de media wordt gepolitiseerd. Volgens de persvoorlichter van het ministerie van Buitenlandse Zaken Qing Gang ondersteunt de regering de opening van het internet binnen het recht en de regels van de Volksrepubliek China. De huidige wetgeving heeft als functie de stabiliteit van het land en het welzijn van de samenleving te verzekeren. Ook buitenlandse bedrijven zullen deze regels moeten respecteren.

De centrale regering heeft de afgelopen jaren het informatiemanagement veranderd. In toenemende mate baseert het informatiebeleid zich op inzichten uit de marketing- en de communicatiewetenschap. Daar komt bij dat ook politici nu in *public relations* worden getraind. Internetters wordt zelfs voor discussiebijdragen in het voordeel van het bewind vijftig cent betaald, waardoor deze online nu 'vijftig-cent-partijleden' worden genoemd. Deze veranderingen creëren de illusie van een opener informatiebeleid dat niet met de feitelijke informatiecontrole overeenkomt. Maar toch, waar censuur is, is ook altijd weerstand. Of, om het in de woorden van de Chinese cyberspace te zeggen: 'Waar rivierkrabben zijn, zijn ook altijd grasmodderpaartjes.'

---

Dr. Daniela Stockman is als universitair docent verbonden aan de afdeling Politieke Wetenschappen van de Universiteit Leiden. Ze is gepromoveerd op en doet onderzoek naar media, politieke communicatie en publieke opinie in China.

---